

Títol: Propostes per la qualitat i seguretat alimentària dels productes catalans
Autors de contacte: Marc Riera i Minguet , Laia Mateu i Piulats
Entitat: Unió de Pagesos de Catalunya
Àmbit que considera adient incloure el resum: 1. El repte del diàleg món rural / món urbà.

RESUM

La societat catalana hem de reflexionar sobre si volem que el sector agrari, i la producció d'aliments a Catalunya, ha d'anar cap a la qualitat i tot el que això suposa.

Des d'Unió de Pagesos fa temps que hi estem apostant, modernitzant les nostres explotacions, complint els requisits sanitaris i mediambientals, adaptant-nos a les demandes del consum, etc. Tot i així, encara hi ha molts elements a millorar i cal una aposta ferma de l'Administració per facilitar i promoure la qualitat i la sanitat alimentàries.

Però cada cop més ens adonem que cal la implicació de tots els actors de la cadena perquè les produccions que milloren la qualitat rebin el reconeixement, la promoció i la retribució corresponents. No pot ser que productes de més qualitat arribin al consumidor amb el mateix tracte i preus que productes que són menys qualitat, o que si més no els és més difícil acreditar-la.

Paraules clau:

Traçabilitat – transferència de tecnologia – promoció – etiquetatge – control – estratègia conjunta

1. Introducció

Els pagesos i pageses de Catalunya tenen cada vegada més obligacions derivades del compliment de la normativa relacionada amb la seguretat alimentària, imposades des de l'administració europea, estatal i catalana, i lligades fins i tot a la percepció dels ajuts de la PAC a través de la condicionalitat.

A més, en un context de mercats globals, l'estructura del sector agrari a casa nostra fa molt difícil poder competir en productivitat i preu respecte les produccions d'altres contrades.

Aquesta situació fa necessari transformar les exigències de la normativa, un cop adaptades a la realitat del sector, en oportunitats per valoritzar els productes agraris catalans, així com potenciar la qualitat dels mateixos, de cara a fer-los més competitius.

D'altra banda, per a què l'esforç normatiu que s'exigeix al sector primari en termes de seguretat alimentària (higiene dels aliments i benestar animal, traçabilitat, ...) sigui efectiu, ha d'anar acompanyat del reforç de la ciutadania en general, i de l'administració en concret, tot promovent i difonent entre els consumidors els productes agrícoles i ramaders originaris de Catalunya.

2. Adaptació de les exigències i transformació en oportunitats

El conjunt de normativa que regula aspectes de seguretat alimentària és bast, des de la normativa relacionada amb el paquet higiene de la UE, que obliga al compliment d'aspectes de traçabilitat des del 2005 i d'higiene a partir del 2006, fins a les Lleis catalanes de qualitat agroalimentària o de seguretat alimentària.

La transformació d'aquestes exigències en oportunitats passa necessàriament, en primer lloc, per una adaptació i concreció dels requisits que plantegen a la realitat de les explotacions catalanes; cal concretar què comporta el compliment de la normativa per la pagesia de Catalunya, cercant el compromís entre el que obliga la normativa i les tasques habituals que es realitzen a les explotacions agràries. Cal també facilitar el compliment de la normativa, realitzant activitats de divulgació, formació i transferència tecnològica que permetin a pagesos i ramaders tenir criteris i eines suficients.

Així mateix, el llindar de les obligacions per als productors s'ha de mantenir al mínim que marca la normativa; en aquest sentit, cal aprofitar l'oportunitat que la normativa europea d'higiene planteja per eximir-ne del compliment als petits productors que venen el seu producte directament al consumidor final o a petits detallistes, així com facilitar la producció artesanal d'aliments a les explotacions com una oportunitat de futur, especialment en zones de muntanya o desfavorides.

En segon lloc, cal aprofitar aquells aspectes de les exigències que aporten valor al sector; caldria aprofitar les obligacions derivades de la traçabilitat per potenciar el producte català, i cal explicar als consumidors catalans i d'arreu que els productes agraris catalans compleixen amb els nivells de seguretat alimentària i higiene més elevats del món, un element més per a valorar la qualitat dels nostres productes. Així mateix i per evitar que les crisis alimentàries afectin tot un sector, cal aprofitar els mecanismes que la traçabilitat ofereix per detectar on s'ha originat el problema i les raons que l'han motivat, evitant així que els mitjans de comunicació traslladin la idea als consumidors que es tracta d'un problema sectorial.

3. Necessitat de potenciar la qualitat

A Catalunya no tenim un especial potencial productiu i la pròpia estructura del sector agrari dificulta aprofitar l'economia d'escala per ser competitius a preus de mercat mundial. Les explotacions són, en general, mitjanes o petites, amb parcel·les repartides arreu i diversificades. En conseqüència, l'aposta per la producció de qualitat, que diferenciï els productes agrícoles, ramaders o forestals catalans dels altres que venen d'arreu del món és essencial. Tanmateix, cal que aquesta aposta sigui conjunta i concertada entre el sector i l'administració, donat que als pagesos i ramaders necessiten eines, coneixement, finançament, tecnologia, o altres formes de suport per afrontar el repte.

En aquest sentit, és també molt necessari que l'administració desenvolupi mesures de foment de la qualitat, fent promoció dels distintius de qualitat avalats per la pròpia administració (DOP, IGP, ETG, Marca Q, DO, DG, PI, Artesania Alimentària, AE), i donant suport tècnic i financer als seus consells reguladors, en un context de cofinançament entre administració i sector. Cal recórrer encara molt camí fins a aconseguir que els consumidors coneguin i valorin els productes agraris catalans de qualitat diferenciada.

Cal també que des de l'administració es faci un especial èmfasi en la promoció i suport, tant a nivell de productors com de consumidors, de la producció integrada i de l'agricultura i ramaderia ecològica, donat que es tracta de sistemes productius que complementen els objectius de producció de qualitat amb els de sostenibilitat de les explotacions i del medi ambient.

El desenvolupament dels distintius de qualitat en els que l'administració actua com a autoritat competent són una garantia per al consumidor, però també per als pagesos i ramaders, que poden accedir a aquests distintius que es perceben com a propis i en els que la imposició d'obligacions per part de la distribució de productes agroalimentaris és molt menys acusada.

4. La coexistència entre conreus transgènics, convencionals i ecològics

Malgrat que els problemes derivats de la contaminació dels conreus ecològics i convencionals que es poden derivar de la presència de conreus transgènics són un aspecte molt puntual en el context genèric de la qualitat i la seguretat alimentària, des de la Unió de Pagesos es vol remarcar que d'aquesta coexistència se'n poden derivar problemes de qualitat i problemes de seguretat alimentària. Això és especialment greu quan l'autorització de la sembra de conreus transgènics es fa acompanyada només de recomanacions o obligacions molt laxes per a aquests productes, i en els criteris de coexistència no es té en compte el dret d'aquells pagesos i consumidors que, per les raons que siguin, no volen gens ni mica d'organismes modificats genèticament en la seva collita o dieta.

Un exemple de problema relacionat amb la qualitat que es deriva de la coexistència entre els conreus transgènics i la resta és la pèrdua de qualificació d'una producció ecològica de panís per la presència no desitjada de grans transgènics originats per la deriva de pol·len de panís transgènic situat a centenars de metres de distància. Aquest mateix exemple il·lustra un problema de seguretat alimentària, doncs el consumidor d'aquest panís ecològic contaminat, que esperava que amb el sistema de control d'higiene i traçabilitat la presència d'organismes modificats genèticament fos nul·la, es troba amb una presència accidental de transgènics que el sistema no és capaç d'evitar.

Davant de les dificultats que la coexistència amb els conreus transgènics pot generar al sector agrari català, i amb l'horitzó d'aconseguir una Catalunya lliure de transgènics, des de la Unió de Pagesos es creu molt necessari impulsar la marca de qualitat "lliure de transgènics", tal i com el Parlament de Catalunya ja va aprovar per unanimitat el juny de 2004. De nou en aquest punt cal tenir visió de futur i preveure que pels mitjans o petits productors catalans els pot ser més fàcil competir en mercats de qualitat que no contra les produccions extensives de transgènics que es fan a nivell mundial.

5. Necessitat del control dels productes importats de països tercers

Tal i com s'ha indicat a Europa hi ha un nivells de seguretat alimentària dels més elevats del món, en resposta al que els consumidors i consumidoras han exigit, i que es concreta, a nivell de sector agrari, en restriccions i obligacions que els diferents elements de la cadena han d'assumir. A nivell d'explotacions agràries això es tradueix en un augment dels costos de producció que els pagesos i ramaders no poden internalitzar en el preu de mercat dels seus productes, que competeixen amb els productes d'arreu del mercat global. Sovint, els consumidors ni tan sols disposen de la informació suficient respecte l'origen dels productes, que seria la única eina que permetria diferenciar i valorar diferencialment els productes agraris catalans.

Cal tenir present que molts productes fitosanitaris, hormones del creixement o medicaments ramaders que en d'altres zones del món s'utilitzen, a la Unió Europea tenen un ús restringit o directament prohibit, en bona part per garantir la seguretat alimentària als consumidors. En aquest context cal un control exhaustiu dels productes importats de països tercers que tingui per objectius:

- Seguretat alimentària per als consumidors. Cal garantir que no hi ha residus de matèries actives fitosanitàries, medicaments, etc., perjudicials.
- Evitar greuges en les condicions de producció. S'ha d'evitar que la utilització d'insums prohibits a la Unió Europea generi condicions d'avantatge pels productes importats respecte els catalans.

6. Conclusions

Per fer front al repte del foment de la qualitat dels productes agraris catalans i per transformar les obligacions derivades de la seguretat alimentària en una oportunitat, des de la Unió de Pagesos de Catalunya es fan les següents propostes:

- **Implicar a tota la societat catalana en el debat al voltant de la seguretat i qualitat alimentària.** Des dels consumidors, fins als centres de recerca (IRTA, ...), escoles de capacitació agrària, cooperatives, comerç detallista, distribució, ... Cal fer pedagogia ampliant i millorant la informació sobre la producció d'aliments a Catalunya.
- **Adaptar les exigències de seguretat alimentària a la realitat de les explotacions agràries catalanes.** En aquest sentit, es proposa simplificar l'aplicació de la normativa relativa a d'higiene i sanitat alimentària, en el cas dels petits productors, que venen directament a petits detallistes o al consumidor final, ja que la pròpia normativa europea ho permet.
- Cal facilitar el compliment de la normativa de seguretat alimentària, concretant-ne les obligacions i realitzant **actuacions de formació i transferència tecnològica.**
- **És necessari aprofitar els avantatges derivats de la traçabilitat,** per donar a conèixer als consumidors els productes catalans, l'origen i les seves condicions diferencials de producció, **ampliant la informació en l'etiquetatge.**
- **Cal que des de l'administració es doni suport tècnic i financer a la promoció de la producció de qualitat diferenciada,** especialment en el cas de la producció ecològica i integrada, però també per totes les marques i distintius de qualitat que existeixen o que es pugin crear de nou.
- **S'ha de crear i promocionar la marca de qualitat "Lliure de transgènics",** que garanteix l'exempció en el producte d'organismes genèticament modificats o que s'ha elaborat a partir d'ells.
- **Hi ha d'haver un pla de control en fronteres,** dels productes importats que garanteixi la seguretat alimentària dels consumidors d'una banda, i de l'altra que eviti que els productors catalans competeixin en menor igualtat de condicions.
- Manquen actuacions de sinèrgia entre tots els actors implicats: productors, consumidors, distribuïdors, centres de recerca i investigació i administracions. En aquest sentit, proposem la **creació d'una taula de treball, on tots els actors implicats puguin manifestar la seva opinió i impulsar estratègies i actuacions conjuntes.**